

2 HEVOSALA VAIKUTTAA, TYÖLLISTÄÄ JA LIIKUTTAA

Sirpa Pussinen ja Terhi Thuneberg

2.1 HEVONEN HARRASTUS- JA VIRKISTYSKUMPPANINA

Hevosala tuo kuntaan harrastus- ja virkistysmahdollisuuksia ja asiakkaita myös kuntarajojen ulkopuolelta. Hevosyritys tarjoaa asiakkailleen palvelun, elämyksen, liikunta- ja virkistysharrastuksen. Monille hevoset ovat kosketus maaseutuun ja luontoon, tapa rauhoittua. Hevosharrastuksen pariin vihkiytyneet ovat uskollisia ja yhteys hevoseen kestää vuosia, monilla läpi elämän.

Hevosharrastus on monipuolista. Harrastusmuotoina voivat olla hevosenomistaminen, ratsastus, ravihevosen valmentaminen tai raviurheilun seuraaminen. Kirjo kattaa kaikki ikäryhmät lapsista vanhuksiin. Hevonen ei syrji taustan, koulutuksen tai sukupuolen perusteella.

Hevosenomistajia on Suomessa 35 000. Hevosenomistaja ylläpitää hevosensa omassa tallissaan tai käyttää hevosyritysten tarjoamia hoitopalveluja eli maksaa tallivuokraa ja saa vastineeksi hevosen päivittäisen hoidon. Hevosen ylläpitoon ja karsinapaikan vuokraukseen kuluu vuosittain tuhansia euroja, kilpahevosen yli 10 000 euroa. Laadusta ja hevosen hyvinvoinnista ollaan valmiita maksamaan.

Hevonen voi olla myös kuntoutuskaveri ja terapeutti. Hevosen käyttö sosiaali- ja terveyspalveluissa näyttää lisääntyvän lähitulevaisuudessa. Hevosavusteisia kuntoutusmuotoja (sosiaalinen, lääkinnällinen ja kasvatuksellinen kuntoutus) tarjoavat yksityinen sektori, terveydenhuolto, työvoimahallinto, kansaneläkelaitos, vakuutuslaitokset ja erilaiset vammaisjärjestöt. Rahoittajana on useimmiten kunta tai Kela. Laakson opinnäytetyön (2010) mukaan ratsastusterapia ja sosiaalipedagoginen hevostoiminta ovat käsitteinä tuttuja kuntien ja sairaanhoitopiirien toimijoille, mutta käyt-

tö vaihtelee: hevosavusteisen kuntoutuksen osuus eri kuntoutusmuodoista on toistaiseksi enintään 5–10 prosenttia.

2.2 YRITTÄJÄNÄ HEVOSTEN PARISSA

Suurin osa hevosalan yritystoiminnasta lähtee liikkeelle harrastuksesta. Hevosalan yritykset ovat pienyrityksiä, ja toiminnasta vastaa usein yrittäjä yksin tai yrittäjäpariskunta. Sivutoimisuus esimerkiksi maatalouden oheistoimintana tai yrittäjän uran alkuvaiheessa on yleistä. Taloudellisen kannattavuuden ohessa laadullisilla arvoilla, kuten työn mielekkyydellä, on tärkeä merkitys. Monelle hevosten parissa työskentely on elämäntapa ja hevonen on työkaveri.

Suomessa on noin 3 000 osa- tai kokoaikaisesti toimivaa hevosyritystä. Yritysten lukumäärän arvioiminen on vaikeaa, koska toistaiseksi Suomesta puuttuu kattava talli- tai yritysrekisteri, joka sisältäisi sekä kooltaan hyvin erilaiset tallit että hevosalan palveluja tarjoavat muut yritykset. Aluehallintovirastoihin on toiminnastaan ilmoittanut liki 2 500 tallia (2013), joiden toiminta on ammattimaista ja/tai aikuisia hevosia on kuusi tai enemmän. Suomen Ratsastajainliitto huolehtii jäsentalliensa (320) tietojen ajantasaisuudesta, samoin Suomen Hippos ry ammattilaisenssin omaavien (160) ravivalmentajien yritystiedoista. Hevosyrittäjyys on kuitenkin huomattavasti laajempaa. Palveluihin tai tuotekauppaan painottuneilla yrityksillä toiminta ei edellytä tallitoimintaa. Toisaalta kaikki hevosyritykset eivät koe järjestöjen tukea tarpeelliseksi tai eivät täytä vaadittuja ehtoja koulutuksesta ja toiminnan laajuudesta.

Hevosten ja hevosenomistajien rekisteriä ylläpitää Suomen Hippos ry. Karttakuvassa kohdassa 1.1 havainnollistetaan hevostiheyttä Suomessa. Hevosia on eniten Etelä- ja Länsi-Suomen alueella, jossa myös yritystoimintaa on laajasti.

◀ Hevosala työllistää koko- tai osa-aikaisesti 15 000 henkilöä Suomessa. Kuva: Hevosopisto, Irina Keinänen

▲ Korpikylän kartanon ratsastuskeskus, Hollola. Kuva: Hippolis, Sanna Mäki-Tuuri

Kuten missä tahansa yrittäjyydessä, myös hevosalan yrityksissä perustana on voiton tavoittelu ja vähintäänkin itsensä työllistäminen. Muita tunnusmerkkejä ovat suunnitelmallisuus, jatkuvuus ja yrittäjärisä. Harastus- ja yritystoiminta ovat yhtä lailla merkittäviä hevosalan kehityksen ja aluetalouden kannalta. Jokainen hevonen syö rehua ja käyttää palveluita.

Hevosalan yrittäjä voi kuulua maatilatalouden tai elinkeinoverotuksen piiriin tai harjoittaa toimintoja, joita verotetaan kummankin tuloverotuksen mukaisesti. Hevosalan yrittäjyyttä harjoitetaan siis joko osana maataloutta (maatilayritys tai maatalousyhtymä) tai erilaisin yritysmuodoin yksityisenä elinkeinonharjoittajana (toiminimi) tai yhtiössä (osakeyhtiö, kommandiittiyhtiö, avoin yhtiö tai osuuskunta). Yrittäjä voi kuulua joko maatalousyrittäjän eläkelain (MYEL) tai yrittäjän eläkelain (YEL) piiriin. Hevostaloutta harjoittava MYEL:n piirissä oleva maatalousyrittäjä saa vuosilomaa ja lomituspalvelun, jos tilalla on vähintään kahdeksan hevosta. Joissakin kunnissa YEL-yrittäjien on mahdollista ostaa lomituspalvelua.

Arvonlisäverokannat hevosalan yrityksen toiminnassa:

- Palvelujen yleinen arvonlisävero 24 % (esimerkiksi valmennus- tai täysihoitopalvelu)

- Rehut 14 % (erikseen myytyinä)
- Pelkkä karsinan vuokra 0 % (ei sisällä mitään palveluja)
- Ratsastusvalmennus 24 %
- Ratsastus liikuntapalveluna ratsastuskoulussa 10 %
- Ravikilpailujen palkinnot ja ohjastuspalkkio 0 %
- Ratsastusterapia 0 % lääkinnällisenä hoitona (AVL 34 & 35 §)

2.2.1 Hevosyrittäjä on ammattilainen

Yrittäjyyteen liittyvät yleisesti aloitteellisuus ja vahva itseluottamus, toisaalta epävarmuuden sietokyky ja usko omaan selviytymiskykyyn. Hevosalan yritystoiminta on lähes aina mikroyrittäjyyttä ja palveluiden tarjoamista. Taustalla on eläinrakkaus ja kannustimena halu tehdä työtä oman kiinnostuksen kohteen parissa. Usein kyseessä on elämäntapa. Hevosalan yrittäjyyttä voi verrata käsityöläisidentiteettiin: mielekäs työ ja laadukas tuote merkitsevät enemmän kuin taloudelliset arvot.

Hevosalan yrittäjäksi ryhdytään erilaisilla koulutustaustoilla. Taustalla saattavat olla hevos- tai maaseutu-alan tutkinnot toiselta asteelta korkeakoulututkintoon

- ▶ Pekka Korpi on menestynein suomalainen ravi- valmentaja kautta aikojen. Hän on voittanut valmentamallaan hevosilla niin Yhdysvalloissa kuin useissa Euroopan maissa. Express Merett ja Pekka Korpi Ruotsin pääradan, Tukholmassa sijaitsevan Solvallen valloittajina. Kuva: Satu Pitkänen

saakka. Yrittäjien joukossa on maatilatalouden tai maaseutuyrittäjän perustutkinnon suorittaneita sekä hevostalouden perustutkinnon suorittaneita hevostenhoitajia ja ratsastuksenohjaajia. Osaamisen osoittavilla näyttökokeilla suoritettuja ammatti- tai erikoisammattitutkintoja ovat hevostenvalmentaja, kengitysseppä, ratsastuksenopettaja ja tallimestari. Korkeakoulutaustoilla (esimerkiksi agrologi AMK, agronomi, eläinlääkäri) on myös hevosityrittäjiä. Yrittäjänä toimitaan muidenkin alojen tutkinnoilla sekä pitkän käytännön kokemuksen turvin. Walleniuksen opinnäytetyön (2009) mukaan vajaalla puolella tallinpitäjistä on hevosalan koulutus, onpa hevosenpito sitten harrastusta tai yritystoimintaa. Hevosityrittäjien toiminnan ammattimaisuutta, laatua ja läpinäkyvyyttä varmistetaan esimerkiksi Suomen Hippoksen lisensijärjestelmän ja Suomen Ratsastajainliiton talliluokitusjärjestelmän avulla. Yrittäjyyskoulutuksen lisääntyneeseen tarpeeseen vastaaminen on yksi hevosalan keskeisistä kehittämiskohdista.

2.2.2 Hevosala työllistäjänä

Hevosala työllistää koko- tai osa-aikaisesti 15 000 henkilöä koko maassa. Arvioiden mukaan 6–8 hevosta tuo suoraan työpaikan yhdelle työntekijälle jo pelkästään tallitoissa, jolloin hevosmäärämme laskennallisesti työllistää 10 000 ihmistä. Työllistävyysvaikutus lähes kaksinkertaistuu välillisten palveluiden kautta: hevoset tarvitsevat ostorehujia, kuivikkeita, varusteita ja tarvikkeita sekä eläinlääkäri- ja kengityspalveluita. Hevonen voi olla osa liiketoiminnan kokonaisuutta, kuten matkailupalveluiden tai sosiaalialan palveluiden tarjonnassa. Tällöin ratkaisevaa ei ole hevosten lukumäärä, vaan liiketoiminnan luonne ja palvelutuotteiden sisältö.

Palkattuja työntekijöitä on joka neljännellä yritystallilla, yleensä yhdestä kahteen työntekijää. Suurimmilla talleilla voi olla lähes kymmenen työntekijää. Hevosyritysten liikevaihto vaihtelee toimintamuodon, maantieteellisen alueen ja toiminnan laajuuden mu-

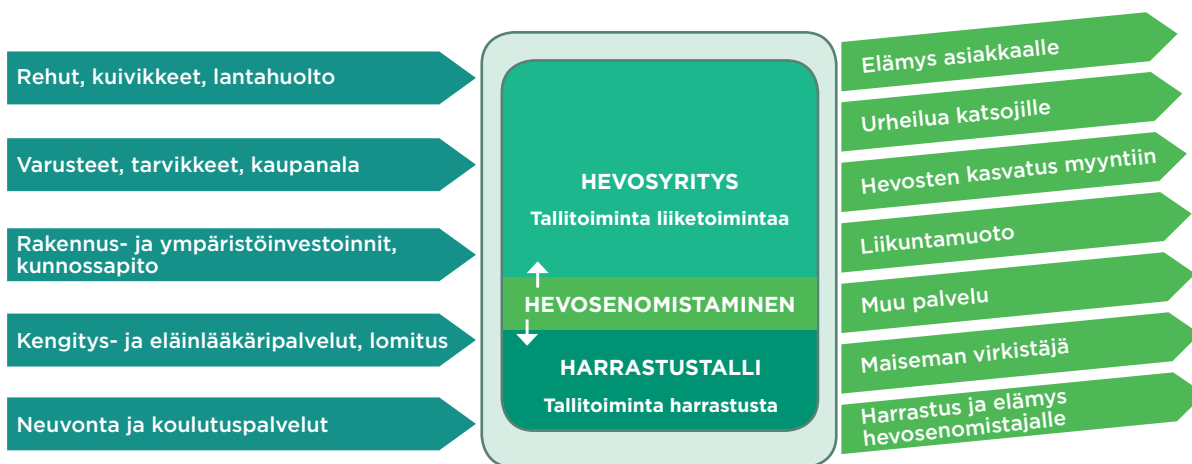

kaan. Ratsastuspalveluja tarjoavilla talleilla ja ravi- valmennustalleilla liikevaihto on keskimäärin reilun 100 000 euron luokkaa hevos- ja ponipaikkojen määrän ollessa noin 20 paikkaa. Kasvukeskusten sisällä sijaitsevien talliyritysten liikevaihto ja hevospaikkamäärät ovat arviolta 20–30 % suurempia.

2.2.3 Kansainvälisyys tuo mainetta

Hevosalan yrittäjän tärkein yhteistyöverkosto on kotimaassa, mutta Euroopan suurien hevosmaiden seuraaminen on arkipäivää. Monilla yrittäjillä on suoria kontakteja kansainvälisiin kollegoihin kilpaurheilun, hevosten myynnin ja hankintojen kautta. Hevosten jalostuksessa teknologinen kehitys on lisännyt kansainvälistymistä. Vastaavasti suomalaisten yritysten on mahdollista markkinoida palveluitaan ja osaamistaan ulkomaille.

Varustekaupassa kansainvälisesti tunnettuja suomalaisia brändejä ovat muun muassa Custom Sulky, Finn-Tack, Horze ja Veljekset Wahlstén.

- ▲ Hevosala käyttää ja tuottaa palveluita. Hevosalan kokonaisuus muodostuu sekä yritystoiminnasta että harrastuksesta. Hyödynsaajina ovat alueen eri toimialat ja työllisyys.

Suomalaiset hevostaidot ovat arvostettuja ympäri maailmaa. Suomalaiset hevosenhoitajat ja valmentajat ovat niittäneet menestystä maailmalla, ja moni työskentelee ainakin osan työurastaan ulkomailla.

2.3 HEVONEN PALVELUIDEN KÄYTTÄJÄNÄ

Hevosmäärän lisäksi hevosalan merkittävyyttä kuvaavat investoinnit tallien toimintaympäristöön, hevosenomistajien käyttämät palvelut ja työllistävyys. Hevosten tarvitsemia palveluita ja materiaaleja ovat rehut, kuivikkeet, varusteet ja tarvikkeet, eläinlääkäripalvelut, kengityspalvelut ja lannankäsittely. Myös rakennusten huoltoon ja ympäristön kunnossapitoon tarvitaan materiaaleja ja työpanosta.

Opinnäytetyönä tehdyn selvityksen (Rummukainen 2006) mukaan tallinpitäjät hankkivat pelkästään ostorehuja, kuivikkeita, varusteita ja tarvikkeita sekä eläinlääkäri- ja kengityspalveluita vuosittain vähintään 1 200 euron arvosta hevosta kohden. Alueellinen vaikutus on pienemmissä talleissa suhteellisesti suuri, sillä yhtä hevosta kohden tehdään ostoja jopa enemmän kuin yritystalleissa, joissa volyymin avulla saadaan kustannusetua. Em. opinnäytetyön mukaan hevosen vuotuiset kulut ovat suurimmat pienissä 1–2 hevosen talleissa. Hevosalasta hyötyvät useat toimialat ja se vaikuttaa kunnan työllisyyteen suoraan tai välillisesti.

Ostorehut, kuivikkeet ja varusteet

Hevosen pääravinto on hyvälaatuinen karkearehu, yleisimmin esikuivattu säilöheinä. Valtakunnallisesti muutama sata tuottajaa on erikoistunut hevosten heinän viljelyyn, lisäksi hevosrehuja tuotetaan laajasti muun maatalouden ohessa. Suurilla talliyrittäjillä on usein sopimustuottajia. Viime vuosina rehujen valikoima ja samalla myös vähittäismyyjien määrä on kasvanut. Hevosten kuivikkeina käytetään erilaisia materiaaleja, kuten turvetta, sahan- tai kutterinpurua ja olkea. Kuiviketuoanto työllistää paitsi eri tuotannonalojen piirissä myös kaupan alalla. Varustemyynti on kasvattanut volyymiaan, kun harrastajakunta on kasvanut ja kuluttajat haluavat yhä erikoistuneempia tuotteita. Verkkokauppa on saavuttanut vakiintuneen jalansijan hevostarvikkeiden ja varusteiden sekä harrastusvaatteiden ja -välineiden tarjonnassa.

Hevosen kengitys, eläinlääkäripalvelut ja hyvinvointi

Hevonen kengitetään 8–12 kertaa vuodessa. Suomessa on kokopäiväisiä kengittäjiä noin 100 ja osapäiväisiä huomattavasti enemmän, jopa muutamia satoja. Eläinlääkäripalveluiden tarve vaihtelee. Selvityksen mukaan yli puolet vastaajista ilmoitti tarvitsevansa eläinlääkärin palveluja korkeintaan kahdesti vuodessa ja kolmasosa 3–5 kertaa vuodessa. Hevosenomistajat käyttävät niin kunnallisten kuin yksityis-

ten eläinlääkäreiden palveluita. Hevosiin erikoistuneet klinikat, joita Suomessa on parisenkymmentä, työllistävät eläinlääkäreiden lisäksi muun muassa klinikka-avustajia.

Hevosille annettavat hoitopalvelut ovat lisänneet suosiotaan viime vuosina. Tarjolla on muun muassa hierontaa, fysioterapiaa, erilaisia kävelytuskone-, suolahuone-, vesijuoksumatto- ja saunapalveluita. Hevospalveluiden saavutettavuus -kyselyn mukaan suuri osa eteläsuomalaisista hevosenomistajista käyttää hevosilleen hieronta- tai fysioterapiapalveluita 2–6 kertaa vuodessa. Palvelujen saatavuudessa on suuria alueellisia eroja, esimerkiksi kengittäjistä on jo akuutti pula Etelä- ja Itä-Suomessa.

Kirjanpito, neuvonta ja lomitus

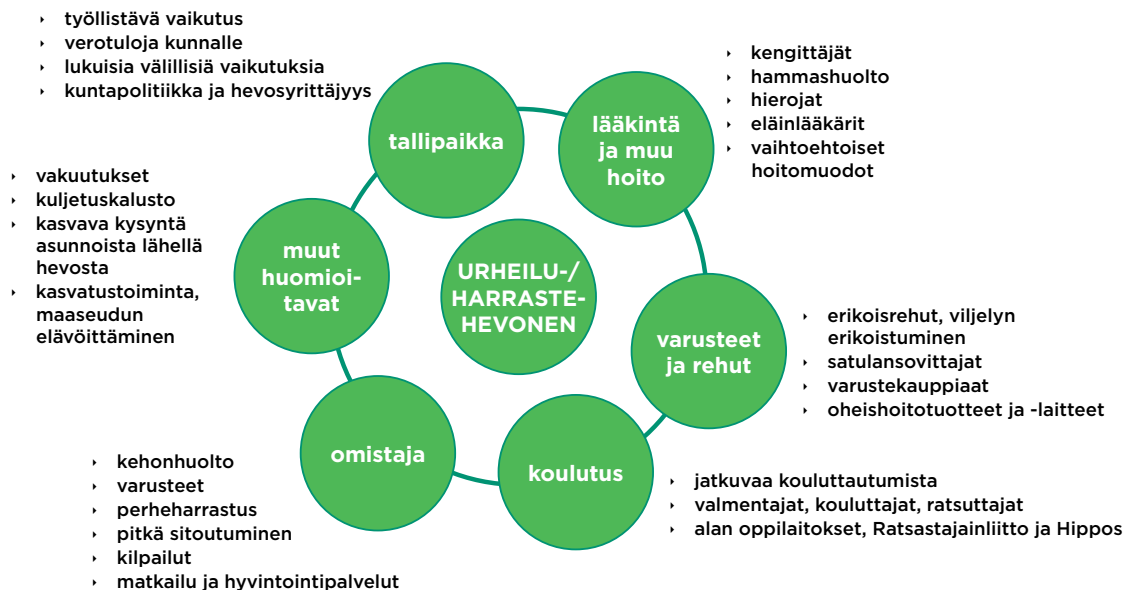
Hevosalan yrittäjät käyttävät kirjanpito-, neuvonta- ja lomituspalveluita vaihtelevasti. Palveluntarjoajat voivat olla joko hevosalaan erikoistuneita tai tarjota pal-

veluitaan muillekin aloille, joten selkeää hevosalaan kytkeytynyttä työllistävyysvaikutusta on vaikea arvioida. Maaseutuyrittäjyyteen liittyvää yritysneuvontaa ja rakennuttamispalveluita tarvitaan yritystoiminnan alkuvaiheessa ja säännöllisesti jatkossakin.

Investoinnit, rakentaminen ja urakointi

Omasta tallista ja talosta unelmoi moni. Nämä unelmien toteuttajat virkistävät maaseutualueiden maisemaa ja elävöittävät olemassa olevaa rakennuskantaa. Hevosalan yritystoiminnan samoin kuin harrastustallin erityispiirteenä on suuri pääomavaltaisuus. Tallin perustaminen vaatii runsaasti pääomaa rakennuksiin, hevosiin, puitteisiin ja olosuhteisiin. Investoinnit ja rakennusprojektit vaikuttavat alueen työllisyyteen ja kauppaan. Tallitoimintaa jo harjoittavien toistuvia investointi- ja parannuskohteita ovat ulkoilualueet, kuten tarhat, reitit, ratsastuskentät tai harjoitteluradat. Yleisimpiä tallien hankkimia urakointipalveluita ovat rehunteko, lumityöt, hevosurheilualueiden pohjien

HEVOSALA - YHDISTELMÄ ELINKEINOJA, HARRASTUSTA, URHEILUA JA HYVINVOINTIA

- ▲ Hevosala on kytköksissä maatalouteen, mutta sen ansaintalogiikka on osin erilainen, sillä ala tuottaa nykyään enimmäkseen vapaa-ajan palveluita. Jokaiselle harrastehevosellekin ostetaan monipuolisesti erilaisia palveluita ja tuotteita. Tästä syntyy työtä eri alojen ammattilaisille: esimerkiksi 8–10 hevosta työllistää yhden työntekijän suoraan ja 200 hevosta yhden kengittäjän. Kaavio: pohjautuen Heli-Maija Vehkalahden materiaaleihin

hoito sekä esimerkiksi maansiirtotyöt rakennus- ja hevosten ulkoilu- ja harjoitusalueprojekteissa. Lantalat ja muut ympäristöinvestoinnit vaikuttavat talliympäristön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen.

” Tallin perustaminen vaatii runsaasti pääomaa rakennuksiin, hevosiin ja olosuhteisiin.”

Arvokkaimpia kohteita ovat uudet tallit ja maneesit, joiden kustannukset liikkuvat sadoissa tuhansissa euroissa. Hevosalan kasvaessa on alalla kokonaisuudessaan investoitu paljon viimeisten kymmenen vuoden aikana. Kasvava hevosala -raportin (2007) mukaan talliyrittäjien tekemien investointien suuruus oli vuonna 2005 lähes 16 miljoonaa euroa. Hevosten määrän lisääntyttä (vuonna 2005 64 000 hevosta ja vuonna 2013 75 000) arvio investoinneista vuositasolla oli 2013 liki 20 miljoonaa euroa.

2.4 HEVOSALAN YRITYSTOIMINNAN KIRJO

Hevosten kasvatustoiminta

Kasvatustalleilla pidetään siitoshevosia ja siellä syntyy varsoja. Varsat joko myydään vieroitusikäisinä tai kasvattaja opettaa ne uralleen, myyntiin tai omaan käyttöön. Kasvatustoimintaa harjoitetaan sekä isossa että pienessä mittakaavassa. Tyypillisintä on pieni- tai muutamien varsojen kasvatustoiminta ja yhden tai muutamien varsojen kasvatustoiminta vuosittain. Tallit sijaitsevat maatilojen yhteydessä tai maaseudulla, jolloin puitteet, laitimet ja rehuntuotanto ovat usein omasta takaa. Kasvatustoimintaan liittyvät siittolat ja oriaseimat, joissa tarjotaan eläinlääkäripalveluja siitoshevosien siemennykseen ja hoitoon. Varsan kasvatustoiminta on pitkäjänteistä vuosien päähän tähtäävää työtä. Suomalaisella hevoskasvatuksella on pitkät perinteet ja historia. Tulevaisuuden uhkana on kasvattajien määrän ja sitä kautta kotimaisen hevoskasvatuksen väheneminen.

Ratsastuspalvelut

Ratsastuspalveluita tarjoavan yrityksen pohjana ovat ratsastustunnit tai muut ratsastuspalvelut. Ratsastustuntien ryhmäkoot vaihtelevat henkilökohtaisesta valmennuksesta vajaan kymmenen hengen ryhmiin. Palveluja tarjoava talli voi hakea Suomen Ratsastajainliiton (SRL) hyväksyntää, jonka edellytyksenä on

tietyjen laatukriteerien täyttyminen. Koko maassa on 320 Ratsastajainliiton jäsentä (2013). Ratsastuspalveluja tarjoavia talleja on kuitenkin huomattavasti enemmän, arvioiden mukaan lähemmäs tuhat. Toiminnan muotoja voivat olla myös hevosen käyttö matkailu- tai hyvinvointipalveluissa tai erikoistuneemmat lajit, kuten lännenratsastus.

Ravivalmennustalli

Ravihevosten valmennuksen tavoitteena on menestyvä urheiluhevonen ja osallistuminen kilpailutoimintaan. Jotta hevosella voi lähteä kilpailemaan, täytyy ohjastajalla ja hevosen valmentajalla – oli hän sitten ammattilainen tai harrastaja – olla Suomen Hippoksen kilpailulisenssi. Kilpailulisenssin omistavia ohjastajia ja valmentajia on 7 500, joista 160:lla on ammattivalmentajan lisenssi. Suomen Hippos on uudistamassa lisenssijärjestelmää, uusi järjestelmä astuu voimaan vuoden 2015 alusta.

Hevosten hoitopaikkoja tarjoava talli

Hoitopaikkoja vuokraava talli tarjoaa karsinapaikan ja hevosen päivittäisen perushoidon, kuten ruokinnan, karsinan siivouksen ja tarhauksen. Hevosnomistaja huolehtii itse hevosen liikunnasta ja muusta hoidosta. Sopimuksella sovitaan tarkemmin palvelun sisällöstä.

Muu hevosalan palvelutarjonta

Muita hevosalan toimintamuotoja ovat ratsu- ja ratsastusvalmennus, hevosten kuntoutus, hevosten myynti, kuljetus, maahantuonti ja vienti, valjakkoajo ja hevosen käyttö sosiaali- ja terveyspalveluissa. Osa yrittäjistä tarjoaa palveluita paikan päällä eli matkustaa asiakkaan ja hevosen luo tallille. Hevosen käyttö metsäyrittäjyydessä on toistaiseksi melko vähäistä, mutta vähitellen hevonen tekee paluuta metsurin apulaiseksi kuormanvetäjänä.

2.5 VASTUU IHMISSISTÄ, ELÄIMISTÄ, YMPÄRISTÖSTÄ JA TALOUDESTA

Kestävä kehitys on olennainen osa nykyajan ja tulevaisuuden liiketoimintaa myös hevosalalla. Lähtökohtana on, että sosiaaliset, taloudelliset ja ympäristöasiat ovat tasapainossa keskenään. Jokaiseen näistä kolmesta kestävästä kehityksen tukipilarista liittyy myös eettinen vastuu.

▲ Ratsastuskoulu Fenixin oppilaat lähdössä tunnille. Kuva: SRL, Sonja Holma

Sosiaalinen vastuu kattaa hevosten, työntekijöiden ja asiakkaiden hyvinvoinnin. Hevoset ovat kasvattava harrastus- ja liikuntamuoto lapsille ja nuorille, sillä eläinten parissa oppii kantamaan vastuuta. Hevosala työllistää nuoria, mutta yhtä lailla merkittävää on vaikutus esimerkiksi vanhuksiin ja syrjäytyneisiin. Hevosyritysten uudet palvelumuodot etenkin hyvinvointi- ja kuntoutuspalveluissa ovat yhteiskunnan näkökulmasta ajankohtaisia.

Taloudellinen kannattavuus mahdollistaa yrityksen jatkuvan kehittymisen. Hyvinvoivat hevoset ovat menestyvän liiketoiminnan edellytys. Ekologista ja ekonomista ajattelua on arvioida hevosen elinkaari varsasta aina elämän loppuvaiheisiin saakka. Kun taloudelliset tekijät ovat kunnossa, se vaikuttaa lopulta yrittäjän itsensä jaksamiseen ja hyvinvointiin ja siten myös hevosen hyvinvointiin.

Vastuu ympäristöstä kuuluu jokaiselle hevostallille. Toiminnan ympäristövaikutukset on otettava huomioon. Hyvin hoidettu ympäristö luo myös viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

Vastuullisuus hevosalalla muodostuu ajattelutavan tiedostamisesta ja huomioon ottamisesta arjen tekemisessä. Lähtökohdat kestävän kehityksen entistäkin laajemmalle huomioon ottamiselle ovat olemassa, sillä hevosten parissa toimivien arvomaailman taustalla on usein luonnon ja eläinten arvostus. Hevosalan monipuolinen koulutus tuottaa osaavia tekijöitä. Vaikka

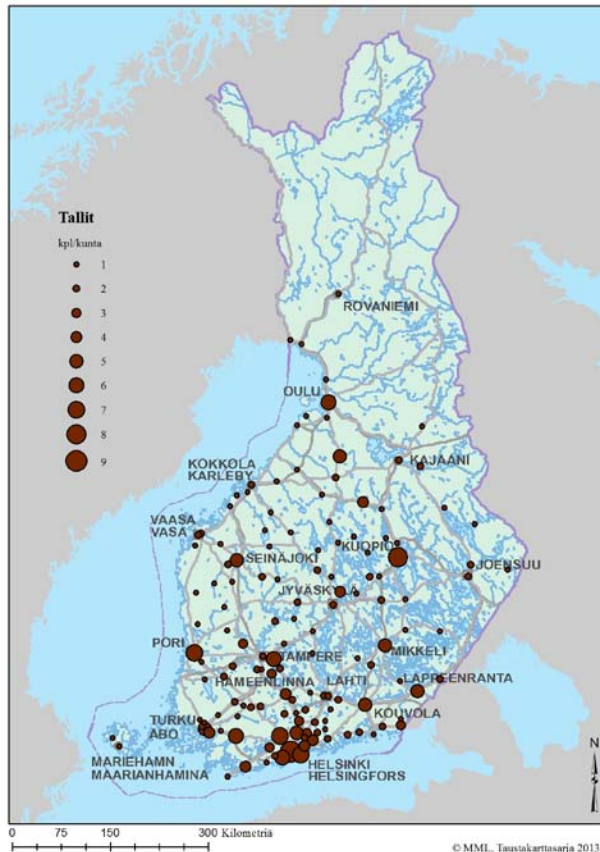
alalle kouluttautuneet eivät suoraan ryhtyisi yrittäjiksi, jäävät he usein harrastajina hevosalalle, mikä sekin osaltaan vaikuttaa hevosten hyvinvointiin ja alan toiminnan laatuun myönteisesti. Osaaminen vie hevosalaan eteenpäin.

2.6 KUNTA HEVOSALAN KUMPPANINA

Hevosalan yritystoiminnan kehittämiskohteita, joihin kunta voi vaikuttaa, ovat yrittäjien hyvinvoinnin tukeminen, uuden yrittäjän neuvonta ja hevosyritysten yhteismarkkinointi osana alueen muiden palveluiden markkinointia. Lomituspalvelut ja -renkaat antavat yrittäjälle mahdollisuuden lomanviettoon ja edistävät työssä jaksamista. Aloittavan yrittäjän neuvonta etenkin alueen kilpailutilanteen arvioinnissa ylläpitää kysynnän ja tarjonnan tasapainoa. Hevosyritysten yhteismarkkinointi ja esille tuominen lisäävät kuntalaisten tietoisuutta harrastusmahdollisuuksista. Muutamissa kunnissa on suunniteltu ja toteutettu hevoskylä tai hevosurheilukeskuksia, joissa palveluita ja toimintaa keskitetään (Orimattilan hevoskylä, Virpiniemen eläinurheilukeskus, Kärkölän hevoskylä).

”Hevostallit ja alan yritykset tarvitsevat tilaa elää ja kasvaa. Kasvun kannalta on tärkeää, että harrastuspaikkoja ja turvallisia reittejä on riittävästi ja että rakentamis- ja kaavoitussäädökset eivät rajoita toimintaa perusteettomasti verrattuna muuhun asumiseen ja yrittämiseen,” painottaa Suomen Ratsastajainliiton pääsihteeri Fred Sundwall.

SUOMEN RATSASTAJAINLIITON JÄSENTALLIT

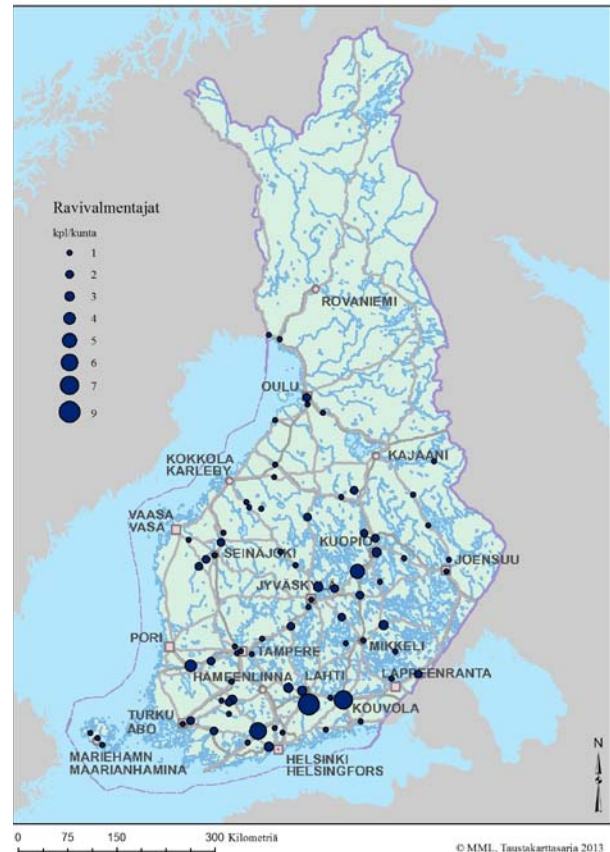
- ▲ Suomen Ratsastajainliiton jäsentalliin (320) sijoittuminen kartalle vuoden 2012 tietojen perusteella. Kartta: Hevosyrittäjyyden tulevaisuuskauppa (2013). HAMK, Reetta Ahola

”Olennaista on, että viranomaistahot tuntevat ja huomioivat hevostalouden erityispiirteet valmistellessaan hevosalaan liittyviä säädöksiä ja toimintatapoja. Avoin yhteistyö alan asiantuntijoiden kanssa on välttämätöntä koko hevosalan kehittämisen kannalta”, kannustaa Suomen Hippos ry:n toimitusjohtaja Pekka Soini.

2.6.1 Hevostapahtumat tuovat hevoson lähelle kuntalaisia

Hevosalan suuret ja pienet tapahtumat tuovat hevoson lähelle kuntalaisia. Tapahtumista ravit ovat suosittuja ja näkyviä tapahtumia, sillä raveja ajetaan joka päivä jossain päin Suomea. Suurimmat hevostapahtumat keräävät kymmeniä tuhansia katsojia, jotka

RAVIVALMENTAJAT, AMMATTILISESSIT A1 JA A2

- ▲ Suomen Hippoksen A1 ja A2 ammattilisesenssi-järjestelmään kuuluvien ravivalmentajien (160) sijoittuminen kartalle vuoden 2012 tietojen perusteella. Kartta: Hevosyrittäjyyden tulevaisuuskauppa (2013). HAMK, Reetta Ahola

käyttävät myös seudun muita palvelutarjontaa, joten tapahtumien aluetaloudellinen merkitys voi olla hyvinkin huomattava. Esimerkiksi Helsinki International Horse Show'n arvioidaan tuovan pääkaupunkiseudulle vuosittain 40 000–45 000 kävijää ja 10 miljoonaa euroa.

Tapahtumat voivat olla usean päivän kestoisia ja tuoda katsojia paikalle läheltä ja kaukaa. Tapahtumilla on merkitystä myös kunnan näkyvyydelle ja tunnettuudelle. Hevonen voi olla vetonaulana muissakin kuin hevostapahtumissa. Talutusratsastus, karrayajelu ja jo pelkästään hevosen näkeminen kiinnostavat. Hevosmatkailusta kerrotaan lisää luvussa 9.

2.6.2 Hevonen kunnan markkinoinnissa

Tunnetko oman kuntasi hevoshistoriaa? Legendaarisista hevosista, ravikuninkaista ja -kuningattarista, hevosmiehistä ja -naisista on olemassa monenlaisia tarinoita, jotka kuvastavat alueen kulttuuriperinnettä. Legendat sopivat hyvin kunnan viestinnän ja brändin rakentamisen työvälineiksi. Hevospitäjänä tunnet-

tu Ypäjän kunta on rakentanut markkinointinsa hevosiin ”Täyttä laukkaa” -sloganistaan lähtien. Hevosiin liittyvä kulttuuri, historia ja elinkeino voivat olla vetovoimatekijöitä kunnan markkinoinnissa samoin kuin matkailussa: raviradoilla on hevosaiheisia muistomerkkejä, ja Helsinkiin saavuttaessa ensimmäisenä matkaaajaa tervehtii Marsalkka Mannerheim ratsunsa kanssa.

Mitä kunta voi tehdä?

- Tutustua alueen hevosityrittäjyyteen ja -tapahtumiin.
- Brändätä hevosen kunnan tai kaupungin vetovoimatekijäksi.
- Turvata maankäytöllä ja kaavoituksella jo olemassa olevien tallien toiminnan, kehityksen ja jatkuvuuden.
- Tarjota yrittäjäneuvontaa ja verkostoitumismahdollisuuksia.
- Koota paikallisia hevosalan toimijoiden ryhmiä saman pöydän ääreen
- Ottaa hevosalan yrittäjiä ja yhdistyksiä mukaan kunnan, kaupungin tai alueen markkinointiin esimerkiksi yhteisilmoituksiin, tapahtumiin ja messuille.
- Toimia kumppanina hevostapahtumien järjestelyissä; yleensä kyseessä on samalla yleisötapahtuma.
- Tukea liikuntaseurojen toimintaa: onko hevosurheiluun liittyvillä yhdistyksillä mahdollisuus vuosittaiseen rahalliseen tai toiminnalliseen tukeen (esimerkiksi avustukset ja liikunta- ja kokoustilojen käyttö)?
- Järjestää vierailun tallille tai raviradalle tutustumaan hevostoimintaan, ratsastus- tai raviurheiluun henkilöstön, koululaisten tai vanhusten virkistyspäivänä.
- Hankkia kunnalle oman nimikkohevosensa ratsastuskouluun, raviradan poniravikouluun tai perhekotiin, jossa hevonen toimii nuorisotyössä tai esimerkiksi erityisryhmien luottoratsuna.

LÄHTEET

- Airaksinen, S. 2013. Raportti hevospalveluiden saavuudesta ja saavutettavuudesta Hämeessä ja Uudellamaalla -kyselystä pro gradua varten. Itä-Suomen yliopisto.
- Klossner, S. 2011. Markkinointitutkimus Ypäjän Hevossairaalalle. Opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu.
- Laakso, I. 2010. Hevoset osana kuntoutuspalveluja – Nykytila ja tulevaisuus Uudellamaalla. Opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu.
- Pussinen, S. 2013. Hevosityrittäjyyden tulevaisuus - valtakunnallisen Hevosityritys huippukuntoonhankeen (2010–14) raportti. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna.
- Pussinen, S., Korhonen, J., Pölönen, I., & Varkia, R. 2007. Kasvava hevosala – hevosalan kehitysnäkymiä Suomessa. Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja B-19. Helsinki.
- Pussinen, S. & Thuneberg, T. 2010. Katsaus hevosalan yritystoimintaan – raportti Hevosityrittäjyys 2009 -kyselystä. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna.
- Rummukainen, L. 2006. Hevostalous Hausjärven, Hyvinkään, Lopen ja Riihimäen alueella. Opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu.
- Suvitaival, K. 2010. Hevostalouden kannatteleva voima. Opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu.
- Tilastokeskus. Toimialaluokitus 2008. <http://www.tilastokeskus.fi/meta/luokitukset/toimiala/910-2008/index.html>
- Wallenius, V. 2009. Tallirutiinit ja niiden tehostaminen automatiikan avulla. Opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu.

Case

Hevoset kulttuurissa – Ypäjistä pop-up-kaupunki viikoksi

Teksti: Kirsi Haapamatti ja Tuula Pihkala

Taiteilija Emil Cedercreutzin testamentin mukaan hänen teoksiaan voi luovuttaa vain suomalaiselle kaupungille. Niinpä runsaan 2500 asukkaan Ypäjä julistettiin kaupungiksi viikon ajaksi kesäkuussa 2013, jotta se täyttäisi Cedercreutzin testamentin ehdot ja Suomen Hevosurheilumuseolle luovutettu Ystäväni nummella -veistos voitaisiin sijoittaa Ypäjälle. Ypäjän kunta oli aktiivisesti mukana patsashankkeen toteuttamisessa.

Emil Cedercreutz on Euroopassa tunnettu hevosveistostaiteen mestari, jonka Ystäväni nummella -veistos on vuodelta 1906. Veistoksen kivisessä julkistuksessa on myös kaksi Cedercreutzin pronssireliefiä, Esteratsastaja vuodelta 1928 ja Kouluratsastus vuodelta 1930.

Veistoksen julkistamistilaisuutta vietettiin Hevosopistolla huippu-urheilullisessa tunnelmassa, kun samana viikonloppuna Ypäjällä kilpailtiin Finnderby-ratsastuskilpailu.

Lisätietoja: www.hevosurheilumuseo.fi

- ▲ Hevosurheilumuseon hallituksen puheenjohtaja, Suomen Ratsastajainliiton pääsihteeri Fred Sundwall kuvasi vastaanottopuheessaan veistoksen tulleen nyt kotiin. Kuva: Hippopolis, Erja Mattila

Case

Moniosaamista hevosatilalla Vihdissä

Teksti: Anne Laitinen

Mia ja Risto Väre hankkivat Vihdin Metsäkylässä sijaitsevan maatilansa vuonna 1986. Tila käsittää 25 hehtaaria omaa peltoa ja lisäksi vuokrapeltoja. Tilan päätuotantosuunta on kasvinviljely, jonka rinnalla ravihevosiin keskittyvällä hevostaloudella on vahva jalansija. Viljeltyinä oli kaudella 2014 yhteensä 200 hehtaaria. Puolet peltoista on heinällä ja hevoslaitumina ja loput viljalla. Tila on erikoistunut hevosheinän tuotantoon, ja pääosa heinästä ja kaurasta menee myyntiin hevostalleille. Tila työllistää ympärivuotisesti neljä henkilöä, Väreen koko perheen. Heinänteokoikaan on lisäksi 2–3 vierasta töissä.

Tilalla on 20 hevosta, joista isoin osa valmennettavia ja nuoria ravihevosia. Lisäksi on neljä siitostammaa. Puolet hevosista on omia ja puolet ulkopuolisten omistamia, jotka ovat joko valmennuksessa tai täysihoidossa tilalla. Etenkin täysihoitopaikoista on jatkuva kysyntä. Tilan varsalaitumet ovat kesäisin suosittuja, ja parhaina kesänä laitumella on käyskennellyt yli kuusikymmentä 1–2-vuotiasta varsaa sekä siitostammoja kesällisine varsoineen. Viime vuosina määrä on vakiintunut 40 laiduntavaan. Laitumia on noin 20 hehtaaria.

Väreet tekevät heinätoita myös koneurakointina, asiakkaille on paalattu viime kesänä noin 200 hehtaaria. Osan ajasta vie EU-papereiden täyttäminen. Tilan parikymppiset lapset ovat kasvaneet työntekoon. Vilellä on jo omaa koneurakointia ja Emma on täysillä mukana raviurheilussa, myös lainaohjastajana.

Case

Poni-Haka oy

Teksti: Sirpa Korhonen

Vantaalla sijaitseva ratsastuskoulu Poni-Haka oy on tehnyt jo pitkään yhteistyötä monen viranomaistahon kanssa: palo- ja rakennustarkastusviranomaiset, ympäristökeskus, kuluttaja-asiamies, läänineläinlääkärit, terveystarkastusviranomaiset ja elintarvikevirasto. Yhteistyötä tehdään myös lähiviljelijän kanssa. Vuonna 1974 perustettu ratsastuskoulu työllistää kahden yrittäjän lisäksi seitsemän työntekijää. Yrityksen liikevaihto on noin 900 000 euroa.

Ratsastuskoulun lähes kuuden hehtaarin vuokratontti sijaitsee kaupungin viheralueen reunalla. Tonttia sivuaa nykyään myös omakotitaloalue. Viereinen urheilupuisto tukee hevosurheilualan olemassaoloa. Alueella järjestetään massaliikuntatapahtumia: Jukolan viesti, Extreme Run, SM-hiihdot sekä armeijan harjoituksia.

”Kaupungin arvostus hevosalaa kohtaan on kasvanut 2000-luvulla,” kertoo yrittäjä Pontus Fagerström. ”Esimerkiksi liikennepäätöksissä kantaamme on kuunneltu. Kaupunki ottaa huomioon hevoskuljetusautojen kuljetusmukavuuden sijoittaessaan nopeushidasteita tallille menevälle tielle. Samoin armeija kysyy mielipidettäme ja ennakoii hyvin hevosten tarpeet, kun he harjoittelevat alueella.”

”Rakennusluvut olemme saaneet joutuisasti, kun kaavapäätökset ovat olleet kunnossa. Pääkaupunkiseudulla viranomaisten on tarkistettava monen toimijan tilanne ennakkoon. Esimerkiksi metroradat, satamat ja tunnelien louhinnat vaikuttavat päätöksiin. Vantaalla viranomaiset ovat tarkistaneet myös meidän kantamme muita koskevien rakennuspäätösten suhteen,” Fagerström jatkaa.

Hevosyrityksiä koskeva byrokratia on lisääntynyt 2000-luvulla.

”Ennen oli vain palotarkastus. Lisääntynyt viranomaisvalvonta tuntuu toisinaan raskaalta. Valvonnan raskaus vähentää alan kilpailua, koska monella yrittäjällä ei ole resursseja pyörittää mittavaa paperiruljanssia,” valaisee Fagerström. Oma-aloitteisuutta on oltava kaikkien viranomaisten kanssa.

Fagerström suosittelee talliyrittäjiä käyttämään nimekkäitä paikallisia arkkitehtejä, jotka tuntevat seudun rakennusmääräykset: ”Hyvä arkkitehti voi maksaa muutama tuhat euroa enemmän, mutta säästää rakennuskustannuksissa moninkertaisesti.”

”Laukaan maneesiturman johdosta teimme tarkat luku- ja luokittelut ratsastushallin teräskaarien kantavuudesta. Pelkästään laskelmat maksavat 10 000 euroa. Tukea satoja tuhansia maksavalle korjausrakentamiselle emme kuitenkaan ole saaneet, vaikka mahdollistamme liikuntaharrastuksen merkittäväälle määrälle lapsia, nuoria ja aikuisia,” Fagerström toteaa.

Kuinka kaupunki voi tukea hevosalan yrittäjyyttä? Fagerströmillä on ehdotuksia: ”Jos kaupunki kaavoittaisi kartalle reittirungon hevosten ulkoilureiteille, olisi helpompaa lähteä etsimään rahoitusta.”

”Tallin yhdistäminen kunnallistekniikkaan pitäisi tehdä vedenkulutuksen ja viemäröintipalvelujen todellisen käytön mukaan,” Fagerström jatkaa. ”Nyt tilanne on se, että kymmeneen tuhansiin euroihin nouseva liittymämaksu on laskettu maneesin pinta-alan perusteella, vaikka maneesi ei edes ole mukana liittymässä. Talli joutuu maksamaan myös viemärivedestä, vaikka se hoitaa viemäröinnin itse.”

Fagerström toteaa lopuksi, että lannanpoltoon viranomaiset voisivat hankkia hyväksytyt mittauslaitteet ja käyttää niitä eri lannanpolttopisteissä.

Lisätietoja: www.saunalahti.fi/ponihaka